МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ
імені адмірала Макарова
Навчально-науковий гуманітарний інститут
Кафедра психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з науково-педагогічної роботи
_____ Сергій СЛОБОДЯН

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
Program of the Discipline

ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА

Psychological safety

рівень вищої освіти другий (магістерський)

тип дисципліни вибіркова

мова викладання українська

Миколаїв – 2023 р.

Робоча програма навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* є вибірковою дисципліною

«_1__» _вересня_____ 2023 року. 11 с.

Розробник: *Чугуєва І. Є., кандидат психологічних наук, доцент кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін*

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* розглянуто на засіданні *кафедри психології, філософії та соціально-гуманітарних дисциплін*

Протокол №_1__ від «_30__»_серпня_____ 2023 р.

Завідувач кафедри Олена ГОГОРЕНКО

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* розглянуто Методичною комісією *Навчально-наукового гуманітарного інституту*

Протокол № 3 від «13» жовтня 2023 р.

Голова МР ННГІ Олег БОБІНА

Проєкт робочої програми навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* погоджено з навчальним відділом НУК

Начальник НВ НУК Андрій ЛАБАРТКАВА

Робоча програма навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* затверджено Навчально-методичною радою НУК

Протокол № 8 від «25» жовтня 2023 р.

Голова НМР НУК Євген ТРУШЛЯКОВ

© НУК, 2023

ЗМІСТ

Вступ 4
1. Опис навчальної дисципліни 5
2. Мета вивчення навчальної дисципліни 5
3. Передумови для вивчення дисципліни 5
4. Очікувані результати навчання 6
5. Програма навчальної дисципліни 6
6. Методи навчання, засоби діагностики результатів навчання та методів їх демонстрування 8
7. Форми поточного та підсумкового контролю 9
8. Критерії оцінювання результатів навчання 10
9. Рекомендовані джерела інформації 10

ВСТУП

Анотація

В навчальному курсі висвітлюються: предмет, методи, основні концепти, положення, поняття, сучасні підходи у психологічної безпеки як спорідненої галузі психологічної науки. Психологічна безпека, як найбільш значущий психологічний процес, психологічний феномен, та соціально-психологічне явище, яке має надзвичайне значення, роль і функцію у житті будь-якої людини. Структура, система, функції, підсистеми, особливості взаємодії та взаємовідносин в системі психологічної безпеки виступає змістовним навантаженням навчальної дисципліни. Важлива складова курсу – показати, що психологічна безпека як психологічний феномен має певну структуру, закони, умови і чинники, класифікацію, особливості протікання процесів, динаміку, особливості. Курс базується на значному масиві фактів, одержаних за допомогою наукових досліджень, практичної консультативної роботи.

Ключові слова: психологічна безпека, чинники психологічної безпеки, інформація і дезінформація в системі психологічної безпеки, управління психологічною безпекою, види психологічного небезпечного впливу, структура психологічної безпеки.

Abstract

The course covers: subject, methods, basic concepts, provisions, notions, modern approaches in psychological safety as a related branch of psychological science. Psychological safety, as the most significant psychological process, psychological phenomenon, and socio-psychological phenomenon, which has an extraordinary importance, role and function in the life of any person. The structure, system, functions, subsystems, features of interaction and relationships in the system of psychological safety act as a meaningful load of the educational discipline. An important component of the course is to show that psychological safety as a psychological phenomenon has a certain structure, laws, conditions and factors, classification, features of processes, dynamics, features. The course is based on a significant array of facts obtained through scientific research and practical consulting work.

Keywords: psychological safety, factors of psychological safety, information and disinformation in the system of psychological safety, management of psychological safety, types of psychological dangerous influence, structure of psychological safety.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

<table>
<tr><td rowspan="2">Найменування показників</td><td rowspan="2">Галузь знань, спеціальність (освітня програма), освітній рівень</td><td colspan="2">Характеристика навчальної дисципліни</td></tr>
<tr><td>денна форма навчання</td><td>заочна форма навчання</td></tr>
<tr><td>Кількість кредитів – 5</td><td rowspan="3">Для всіх галузей знань</td><td colspan="2">Вибіркова</td></tr>
<tr><td>Модулів – 1</td><td colspan="2">Рік підготовки:</td></tr>
<tr><td>Змістових модулів – 2</td><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="2">Електронний адрес РПНД на сайті Університету</td><td rowspan="5">Для всіх спеціальностей</td><td colspan="2">Семестр</td></tr>
<tr><td>1-й</td><td>1-й</td></tr>
<tr><td rowspan="3">Загальна кількість годин – 150</td><td colspan="2">Лекцій</td></tr>
<tr><td>30 год.</td><td>8 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Семінарські</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Тижневих годин для денної форми навчання:
аудиторних – 3;
самостійної роботи студента – 7</td><td rowspan="4">Освітній рівень:
другий (магістерський)</td><td>15 год.</td><td>4 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Самостійна робота</td></tr>
<tr><td>105 год.</td><td>138 год.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Вид контролю: залік</td></tr>
<tr><td colspan="2">Форма контролю: комбінована</td></tr>
</table>

2. МЕТА ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою вивчення навчальної дисципліни *«ПСИХОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА»* є формування наукових уявлень про феномен психологічної безпеки: структуру, динаміку процесу психологічної безпеки, методи і засоби психологічної безпеки, форми, психологічні особливості, психологічні способи захисту від негативних психологічних впливів. Формування здатності і готовності до впровадження методів психологічної безпеки та захисту від негативних впливів у власній життєвій практиці. Ці знання є необхідним блоком у структурі психологічної теорії і практики, вони виступають базисом для практичного застосування прикладних психологічних знань у практиці, і науковою основою психологічної культури особистості.

Цілі курсу:

- сформувати у студентів уявлення про сутність і специфіку психологічної безпеки, її види, структуру, форми, динаміку та особливості;
- висвітлити роль психологічної безпеки в системі соціальної взаємодії;
- з'ясувати роль психологічної безпеки у житті людини;
- сформувати уявлення щодо усвідомленого та відповідального ставлення до методів і засобів психологічної безпеки.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Передумов вивчення дисципліни немає, так як вона є вибірковою.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

У результаті освоєння компетенцій студент повинен

знати:

- про предмет, задачі психологічної безпеки;
- функції психологічної безпеки;
- основні відомості про психологічну безпеку;
- основні характеристики психологічної безпеки;
- основні характеристики та шляхи захисту від негативних психологічних впливів;
- поняття про психологічну безпеку та її структуру;
- феномен психологічної безпеки.

мати уявлення:

- про тенденції у сучасній психологічній літературі з психологічної безпеки;
- про системний підхід у психологічній безпеці;
- про здійснення засобів і технік психологічної безпеки;
- застосовувати основні діагностичні підходи для вивчення засобів психологічної безпеки;
- вміти діагностувати та розробляти рекомендації щодо попередження негативних психологічних впливів;
- аналізувати загрози та застосовувати методи психологічної безпеки у практиці.

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Сутність, види, структура, механізми психологічної безпеки

Тема 1. Психологічні особливості особистості в системі психологічної безпеки.

Феномен психологічної безпеки. Предмет і задачі психологічної безпеки. Структура психологічної безпеки. Чинники психологічної безпеки. Психологічні особливості особистості в системі психологічної безпеки. Фактори темпераменту і характеру в системі психологічної безпеки.

Література: [2], стор. [8-44].

Тема 2. Протидія психологічному впливу і маніпуляціям як форма психологічної безпеки .

Маніпулювання як особлива форма психологічного впливу. Маніпулювання інформацією. Маніпуляції в діловій сфері. Маніпулювання в міжособистісних відносинах. Захист від маніпуляцій. Універсальний алгоритм захисту від маніпуляцій. Пасивний захист. Активний захист. Контрманіпуляція.

Література: [2], стор. [70-116].

Тема 3. Психологічна безпека у формі інформаційної гігієни, сортингу інформації, аналізу інформації.

Поняття про інформаційну гігієну. Сортинг інформації як засіб психологічної безпеки. Аналіз інформації як засіб психологічної безпеки. Психологічний тиск як форма руйнування психологічної безпеки.

Література: [2], стор. [269-323].

Змістовий модуль 2. Психологічний вплив у практиці соціальних відносин

Тема 4. Психологічна безпека і вплив через емоційне зараження, чутки, навіювання

Психологічна безпека в ситуації емоційного зараження. Модель навіювання в процесі

психологічного впливу. Фонове забезпечення навіювання. Емоційне зараження як форма впливу. Модель психологічного зараження. Модель впливу через чутки.

Література: [2], стор. [120-227].

Тема 5. Психологічна безпека і неправда.

Психологічні маркери неправди. Ознаки неправдивої інформації. Невербальні маркери брехні. Дезінформація як форма неправдивої інформації.

Література: [3], стор. [294-310].

Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		л	с	с.р.		л	с	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль 1. Сутність, види, структура, механізми психологічної безпеки								
Тема 1. Психологічні особливості особистості в системі психологічної безпеки.	30	6	2	22	30	2		28
Тема 2. Протидія психологічному впливу і маніпуляціям як форма психологічної безпеки .	30	6	2	22	30	2		28
Тема 3. Психологічна безпека у формі інформаційної гігієни, сортингу інформації, аналізу інформації.	30	6	4	20	30	2	2	26
Разом за змістовим модулем 1	90	18	8	64	90	6	2	82
Змістовий модуль 2. Психологічний вплив у практиці соціальних відносин								
Тема 4. Психологічна безпека і вплив через емоційне зараження, чутки, навіювання	30	6	4	20	30	2		28
Тема 5. Психологічна безпека і неправда.	30	6	3	21	30		2	28
Разом за змістовим модулем 2	60	12	7	41	60	2	2	56
РАЗОМ ЗА КУРСОМ	150	30	15	105	150	8	4	138

Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Психологічні особливості особистості в системі психологічної безпеки.	2	
2	Тема 2. Протидія психологічному впливу і маніпуляціям як форма психологічної безпеки .	2	
3	Тема 3. Психологічна безпека у формі інформаційної гігієни, сортингу інформації, аналізу інформації.	4	2

4	Тема 4. Психологічна безпека і вплив через емоційне зараження, чутки, навіювання.	4	
5	Тема 5. Психологічна безпека і неправда.	3	2
	Разом	15	4

Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

- підготовка до семінарських занять – ***2-4год./1 заняття***;
- написання рефератів, есе, виконання розрахункових, розрахунково-графічних або графічних робіт, домашньої контрольної роботи, перекладу, аналітичний огляд, аналіз практичних, проблемних ситуацій (обсяг однієї роботі 10-20 аркушів А4) – ***мінімум 15 годин на 1 роботу***;
- підготовка до контрольних заходів – ***(15-30) год. на 1 захід***.

Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Вид роботи	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Підготовка до семінарів	30	18
2	Ситуативні (практичні) завдання	45	60
3	Підготовка до контрольної роботи	30	60
	Разом	105	138

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ, ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ ТА МЕТОДІВ ЇХ ДЕМОНСТРУВАННЯ

Методи навчання: способи, якими забезпечується набуття здобувачами відповідних компетенцій через засвоєння програмного матеріалу та активізацію навчального процесу, а саме (обрати необхідне):

- **для всіх видів занять:** робота з літературою; пояснення; дискусія; диспут;
- **для лекційних занять:** лекція; бесіда; ілюстрування;
- **для семінарських занять:** вправа; практична робота; дидактична гра;
- **методи контролю і самоконтролю:** фронтальне опитування; контрольні роботи, диктанти, письмові заліки; контрольні тестові роботи програмованого типу (перелік запитань і можливі варіанти відповідей).

Альтернативно може застосовуватися наступна класифікація методів навчання: пояснювально-ілюстративний метод; проблемного викладу; частково-пошуковий метод; дослідницький.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання виступають:

- залік;
- стандартизовані тести;
- наскрізні проєкти;
- командні проєкти;
- аналітичні звіти, реферати, есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень;
- студентські презентації та виступи на наукових заходах;
- інші види індивідуальних та групових завдань.

7. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Досягнення студента оцінюються за 100-бальною системою Університету. Підсумкова оцінка навчального курсу включає в себе оцінки з поточного контролю. У кожного компонента своя частка в загальній системі оцінок. У проміжних оцінках студент може набрати до 100 балів.

Під компонентом проміжних оцінок розуміються поточні оцінки протягом семестру (активність, участь в дискусіях; виконання завдань та інше).

Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті та за результатами виконання завдань самостійної роботи. Він передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми (у тому числі, самостійно опрацьованого матеріалу) під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання завдань практичних робіт. Зарахування кредитів навчального курсу можливо тільки після досягнення результатів, запланованих РПНД, що виражається в одній з позитивних оцінок, передбачених чинним законодавством.

Форми контролю результатів навчальної діяльності студентів та їх оцінювання

Відповіді на семінарах	Критерії оцінювання
5	Відповідь правильна, повна, логічна, містить аналіз, систематизацію, узагальнення, використані міждисциплінарні зв'язки, містить аргументовані висновки
4	Відповідь в цілому правильна, достатньо повна, логічна; допущені несуттєві помилки та неточності у викладенні матеріалу
3	Відповідь частково правильна, містить неточності, недостатньо обґрунтована
2	Відповідь має суттєві помилки, аргументи не сформульовані, використовуються невірна термінологія.
1	Відповідь містить значну кількість суттєвих помилок, не обґрунтована
0	Студент не дає відповіді
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 25 (5 тем по 5 балів).	

Поточний модульний контроль у формі тестування

Правильних відповідей, %	100	90	80	70	60	50	40	30	20	10
Бал	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1

Ситуативні (практичні) завдання	Критерії оцінювання
11-10	Вичерпне висвітлення обраної проблематики, чіткий виклад матеріалу, ґрунтовний аналіз поданого, використання інформації широкого діапазону, творче оперування матеріалом, робота виконана правильно і самостійно, відбиває належний рівень знань, та сформованість практичних навичок; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.
9-7	Якісне викладання матеріалу з обраної проблематики з уривчастим аналізом матеріалу, робота виконана самостійно, містить несуттєві помилки, відбиває належний рівень знань; оформлена згідно вимог, які висуваються для даного типу завдань.

6-4	Систематизований та логічний виклад матеріалу, робота виконана, але містить помилки, відбиває недостатній рівень знань та недостатню сформованість практичних навичок; оформлення роботи не в повній мірі відповідає вимогам, що висуваються для даного типу завдань.
3-1	Часткове структуроване викладення матеріалу, виконана робота не відповідає вимогам, які вказані вище як критерії для виставлення позитивної оцінки.
0	Текст і зміст роботи не відповідає темі. Робота має неохайний вигляд. Студент не розуміє питання теми.
Максимальна оцінка студента за даний компонент програми 55 балів (5 завдань по 11 балів)	

Форма контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма	Заочна форма
Участь у семінарських заняттях	5х5 бали = 25 балів	5х5 балів = 25 балів
Контрольна робота (тестування)	2х10 бали = 20 балів	2х10 бали = 20 балів
Ситуативні (практичні) завдання	5х11 бали = 55 балів	5х11 бали = 60 балів
Всього	100	100

8. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

		Денне відділення		Заочне відділення	
		Вид роботи	Кількість балів	Вид роботи	Кількість балів
ЗМ1	Т1	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
		Ситуативні (практичні) завдання	11	Ситуативні (практичні) завдання	11
	Т2	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
		Ситуативні (практичні) завдання	11	Ситуативні (практичні) завдання	11
	Т3	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
		Ситуативні (практичні) завдання	11	Ситуативні (практичні) завдання	11
	ПМК	Тестування	10	Тестування	10
ЗМ2	Т4	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
		Ситуативні (практичні) завдання	11	Ситуативні (практичні) завдання	11
	Т5	Участь у семінарі	5	Участь у семінарі	5
		Ситуативні (практичні) завдання	11	Ситуативні (практичні) завдання	11
	ПМК	Тестування	10	Тестування	10
Сума			100		100

9. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Застело А.О. До проблеми психологічної безпеки особистості . *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В.О. Сухомлинського: збірник наукових*

праць. Серія «Психологічні науки» за ред. С.Д. Максименка, Н.О. Свдокимової. Т. 2.– Вип. 8. Миколаїв: МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2012. С. 124–129.

2. Кара-Мурза С.Г. Маніпуляція свідомістю : навч. посіб. К. : Оріони, 2003. 500 с.

3. Екман П. Теорія брехні. К.: Країна мрій, 2012. 320 с.

3. Приходько І.І. Психологічна безпека особистості: феноменологія, концептуалізація, методологія досліджень. Х., 2010. http://ndc.16mb.com/index.php/naukova-diialnist/79-konferentsii/91- psykholohichna-bezpeka-osobystosti-fenomenolohiiakontseptualizatsiiametodolohiia-doslidzhen.

4.Толубко В.Б. Інформаційна боротьба (концептуальні, теоретичні, технологічні аспекти) : монографія. К.: НАОУ, 2003. 315 с.

Допоміжна література

1. Заграй Л.Д. Опанування як необхідна умова створення психологічної безпеки особистості. // Психологічна безпека особистості в умовах суспільно-політичної нестабільності : матер. II Круглого столу 26 листопада 2015 року, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника», Івано-Франківськ. http://www.pu.if.ua/depart/SocialPsychology/ua/5556/

2. Заграй Л.Д. Практики соціально-психологічного захисту особистості в умовах ризиків і небезпек. // Психологічна безпека особистості в умовах суспільно-політичної нестабільності : матер. Круглого столу 2014 року, ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені В.Стефаника», ІваноФранківськ. http://www.pu.if.ua/depart/SocialPsychology/ua/5556/

Інформаційні ресурси в інтернет

1. http://books.googl.com
2. http://pidruchniki.ws
3. http://studentam.net.ua/
4. https://scibook.net/
5. https://psihologia.info
6. https://psyfactor.org

Розробник програми _____ І. Є. Чугуєва